

Nuorten neuvonantajien tapaaminen

Teema: Terveys

Paikka: Sairaalakoulu

Aika: Maanantai 3.4.2023

Paikalla: 9 lasta, opettajat/ohjaajat, erikoistutkija Terhi Tuukkanen, ylitarkastaja Katja Mettinen

Lapsiasiavaltuutettu tapasi sairaalakoulua käyviä lapsia huhtikuussa 2023. Tapaamisessa kuultiin lasten ajatuksia terveydestä yleisesti, terveystalvuluista ja terveyden edistämisestä. Kolme lasta osallistui yksilöhaastatteluihin ja kuusi ryhmätalvanteeseen. Ryhmätalvanteessa lapset vastasivat ensin kirjallisesti kysymyksiin, minkä jälkeen heidän vastauksensa käytiin ryhmässä läpi mainitsematta sitä, kenen vastauksesta kulloinkin oli kyse. Lapsilla oli mahdollisuus täydentää suullisesti vastauksia.

Lapset hahmottivat terveyttä hyvinvoinnin näkökulmasta. Terveys on lasten mukaan ”*sitä, että voi hyvin*”. Osa lapsista tunnisti terveyden eri osa-alueet, fyysisen, psyykkisen ja sosiaalisen terveyden ja osa hahmotti sitä fyysisten perustarpeiden, kuten syömisen, hygienian ja fyysisen kunnon näkökulmasta. Terveysteen liittyvää tietoa lapset kertoivat saaneensa vanhemmiltaan, internetistä ja koulusta.

Kun lapsilta kysyttiin, ovatko he saaneet apua sitä tarvitessaan, lasten kokemukset vaihtelivat. Osa lapsista kertoi saaneensa apua aina tai ainakin lähes aina, kun taas osalla oli huonoja kokemuksia: ”*en, koska oli jonoa ja en halunnu tappaa itteeni tarpeeks*”. Eräs lapsi kertoi, että ”*usein luullaan, että liioittelen ja että jutut, jotka painaa, on kaikilla, vaikka sen olevan ihan liikaa*”. Yksi lapsista toi esille neuropsykiatrisia erityispiirteitä omaavien (nepsy) lasten vaikeudet saada apua ajoissa. Hänen mukaansa tarvittaviin tutkimuksiin ei pääse ajoissa, jolloin avun saaminen viivästyy, nepsy-lapset saatetaan nähdä suotta huonokäyttöksinä ja heitä sijoitetaan kodin ulkopuolelle, vaikka se saattaa vain pahentaa lapsen tilannetta.

”Jos nuori itse sanoo, että tarvitsee apua, niin sitä ei saa tarpeeks. Puolessa vuodessa ehtii tapahtua vaikka mitä. (-) Nuoria ei kuunnella. Mulla oli vaikea olla ja mä pyysin, että mä pääsen sijoitukseen ja sanoin, että mulla on itsetuhonen olo tosi usein ja mun äiti ei jaksa enää. Niin sitten siellä

sosiaalipäivystyksessä vaan sanottiin, että hyvää yötä, pärjäilkää. Että ei ne voi auttaa juuri nyt. Pistän teidät kuukauden jonoon.”

Aikuisilta, jotka hoitavat lapsia, toivottiin ennen kaikkea ymmärrystä lasta kohtaan. Aikuiden pitäisi huomioida lapsen yksilöllinen persoona, kyvyt ja mielipiteet. Esimerkiksi jos lapsi ei ole puhelias, häntä ei saisi pakottaa puhumaan, vaan pitäisi löytää kaikille sopiva kommunikoinnin tapa. Lapselle ei saisi myöskään puhua rumasti, vaan olla kärsivällinen ja tietää lapsen rajat: *”Jos lapsi on ahdistunut, ota askel taaksepäin ja hoida tilanne rauhallisesti. Älä puhu rumasti/rajusti. Tämä voi olla merkki lapselle, että käy sinun hermoille”*. Ylipäättään olisi tärkeää, että aikuiset puhuisivat hoitotilanteissa nimenomaan lapselle, ei esimerkiksi hänen vanhemmilleen.

Lasten terveyttä uhkaavat sairaalakoulua käyvien lasten mielestä ennen kaikkea kiusaaminen ja se, että siihen ei puututa riittävän tehokkaasti. Eräs lapsi kertoi, että *”se on ihan sama, onko se fyysistä vai psyykkistä kiusaamista, ni se on todella vakavaa ja siihen puututaan todella huonosti useissa kouluissa”*. Kiusaamisella viitattiin lasten väliseen kiusaamiseen, mutta esille tuli myös lasten epätasa-arvoinen kohtelu aikuisten taholta. Yksi lapsista kertoi, että yhtä hänen ryhmässään olevaa lasta suositaan, mikä tuntuu hänestä pahalta. Muita lasten terveyttä uhkaavia asioita olivat lasten mielestä sodat, riippuvuudet, liiallinen työ, liiallinen stressi, yksinäisyys, päihteiden helppo saatavuus sekä hoitajapula.

Lasten terveyttä edistävinä asioina lapset näkivät koulunkäynnin, terveydenhuollon ja sen, että kiusaamiseen puututaan. Myös hyväksyvä ympäristö, hyvä työympäristö ja ilmaiset harrastuspaikat nähtiin tärkeinä lasten terveyden kannalta. Lisäksi esille tuli lasten oman toiminnan mahdollisuudet ja perustarpeista huolehtiminen terveyttä edistävinä asioina. Tällä viitattiin esimerkiksi siihen, että syö ja juo hyvin, liikkuu riittävästi, ei käytä päihteitä ja pitää itsestään huolta: *”syö ja juo hyvin ja liikkuu säännöllisesti”*.

